

Uwagi o kompendium genealogii europejskiej

Europäische Stammtafeln. Stammtafeln zur Geschichte der europäischen Staaten, Band V. von Frank Baron Freytag von Loringhoven. Aus dem Nachlass herausgegeben von Detlev Schwennicke. Verlag von J. A. Stargardt, Marburg 1978, tabl. 68 + ss. 3 (Literaturverzeichnis) + 12, nlb. (Register)
 [toż] **Neue Folge, herausgegeben von Detlev Schwennicke. Band VII, Familien des alten Lotharingen II. Verlag von J. A. Stargardt, Marburg 1979, tabl. 160 + ss. nlb. 6 (Register)**
 [toż] **Neue Folge, herausgegeben von Detlev Schwennicke. Band VIII, West- Mittel- und Nordeuropäische Familien. Verlag von J. A. Stargardt, Marburg 1980, tabl. 160 + ss. nlb. 6 (Register)**
 [toż] **Neue Folge, Band I. Die deutschen Staaten: Die Stammesherzöge. Die weltlichen Kurfürsten. Die kaiserlichen und grossherzoglichen Familien. Aus dem Nachlass von Frank Baron Freytag von Loringhoven herausgegeben von Detlev Schwennicke. Verlag von J. A. Stargardt, Marburg 1980, tabl. 163 + ss. nlb. 12 (Register) + ss. 4 (Literaturverzeichnis).**

Wyrazem zainteresowań genealogicznych jest w Niemczech systematyczne, od początków XIX w., wydawanie zbiorów tablic genealogicznych. Ujmują one główne panujące rody europejskie, a zwłaszcza bardzo liczne dynastyczne rodziny niemieckie. Rozpoczynają ten ciąg T. G. Voigtla «Genealogische Tabellen zur Erläuterung der europäischen Staaten-Geschichte (Halle 1811, Suppl. 1829). W Lipsku w latach 1854 i 1870 K. Behr wydaje «Genealogie der in Europa regierenden Fürstenhäuser» (także Suppl. 1890). Dzieło to zostało wnet uzupełnione – w odniesieniu do dynastów niemieckich – przez nowe wydanie tablic Voigtla dokonane staraniem L. A. C. Cohna pt. «Stammtafeln zur Geschichte der deutschen Staaten und der Niederlande» (Braunschweig 1871). Na 225 tablicach zestawiono tu rody cesarzy rzymskich, bizantyjskich, frankońskich Merowingów i Karolingów, cesarskie i królewskie rodziny Niemiec, wreszcie rody wszystkich głównych państw niemieckich, wliczając w to królów czeskich, książąt pomorskich i rugijskich. Przez długie lata tablice te były popularnym źródłem informacji genealogicznej. Nawiązują do nich te, które w dwóch tomach wydał W. K. Prinz von Isenburg, pt. «Stammtafeln zur Geschichte der Europäischen Staaten» (Berlin 1936–1937). Tom II objął rody panujące państw europejskich. Nowego, pośmiertnego wydania tego zbioru dokonał baron Freytag von Loringhoven (Stammtafeln zur Geschichte der Europäischen Staaten. Europäische Stammtafeln, von Wilhelm Karl Prinz von Isenburg. Neudruck der 2. Auflage, herausgegeben von Frank Baron Freytag von Loringhoven, Band I. Deutsche Staaten, Band II. Ausserdeutsche Staaten, Marburg 1953), wznowiając je w Marburgu w latach 1960 i 1965. Wydał on również tamże w latach 1956 i 1957 dalsze tomy (III i IV) pod takim samym tytułem. Wydania powojenne zawierały nadal liczne błędy, sprzeczności, zwłaszcza natury chronologicznej, co wymagało dalszych prac, zresztą koniecznych również celem uwzględnienia postępu badań genealogicznych.

Baron Loringhoven przygotował zatem nowe wydanie wszystkich czterech tomów oraz liczne tablice do tomów dalszych. Zmarł w marcu 1977 r., a spadek genealogiczny po nim przejął z woli domu wydawniczego pastor z Düsseldorfu Detlev Schwennicke. Wkrótce okazało się, że spuścizna ta trafiła w ręce dobrego kontynuatora. Z pomocą syna Andrzeja i córki Doroty (korekty) przygotował on i wydał w latach 1978–1980 kolejno tomy V–VIII oraz wznowił tom I. Autor rozwinął szeroką korespondencję z ośrodkami badań genealogicznych w całej Europie, a stałym jego konsultantem stał się, równie niestrudzony co zasłużony, profesjonalista-genealog z Rendsburga Arnold Berg, który wykonał korekty maszynopisów.

Dzięki uprzejmości Autora zapoznałem się z tomami V, VII, VIII i ze wznowionym tomem I, których zawartość poniżej przedstawiam.

Nowy tom V zawiera mniej dotąd znane rody dynastyczne, z których część nie ma zresztą literatury genealogicznej. Z ważniejszych warto wymienić następujące (w nawiasach numery tablic): rody hrabiów Hohenlohe (1–16), Erbach (20–28), Werl i Lippe (29–38), Holsztynu (39–42), Schwalenberg, Sternberg, Waldeck i Pyrmont (44–51), Isenburg (55–70), Solms (74–89), Castell (94–98), Giech (100), Manderscheid (108–114), Sulz (120–121), Neufchâtel (w Burgundii), Montbéliard (Mompelgard), Neuchâtel (126–130), szwajcarskie rody hrabiów Tierstein, Homberg, Froburg, Lenzburg (131–135), hrabiów i książąt Oettingen (150–157). Czytelnika polskiego powinny zainteresować zwłaszcza tablice Radziwiłłów, sięgające aż do czasów współczesnych (136–144). Całość zawiera 160 tablic oraz indeks wymienionych w zbiorze rodzin. Słabą stroną tomu jest brak zestawu literatury, która stała się podstawą opracowania. Jednak we wstępie i na części tablic odesłano do ważniejszych dzieł, które Wydawcy udało się odnaleźć w rękopisach Loringhovena.

W tomie VII, stanowiącym kontynuację tomu VI, na 168 tablicach zebrano drugą część rodów lotaryńskich, ściślej – dziesięciu wschodniej i północnej Francji oraz Belgii, a mianowicie: Lotaryngii, Luksemburga, Brabancji, Hannonii, Flandrii, Geldrii, a także niemieckiej Westfalii. Większość tablic została z tej okazji na nowo opracowana przy pomocy uczonych z Bonn, Saarbrücken, Strasburga, Paryża, oraz przy współudziale Arnolda Berga z Rendsburga. Na uwagę zasługują tu tablice hrabiów Toul (5), Grandpré (6–13), Joiny (14), Soissons (15–16), Vianden i Salm z domu Sponheim (35–39), Chiny (42), Meghen (65), Namur (68), d'Arberg (69), Asprenont (106–108), Montaigu, Clermont, Duras (109–111), Ahr, Neuenahr, Hochstaden i Virneburg (140–144), Mörs i Saarwerden (168), panów Joinville (6–10), Spontin (73–75), Rumigny (76–77), d'Enghien (78–79), Mortagne, Cysaing, Oudenaarde (88, 95), Gawru i Bredy (89–94), Houffalize i Boland (112–113), Eltz (122–131), Kerpen (133–134), Diest i Müllenark (138–139), Grafschaft (151), Reifferscheid (157–158), Mirlaer i Millendonk (160–162), Dyck (164–165), domów Lalaing (70–71), Châtillon-sur-Marne, m. in. na hrabstwach Saint-Pol, Blois, Chartres, Soissons, Penthièvre i Porcean (17–23), Bethume na Besan, Sully, Selles, Chavost (57–63), panów Coucy, burgrabiów Gandawy i hrabiów Guines (80–87), panów i hrabiów Nesselrode (152–156).

Tom został zaopatrzony w indeks oraz zestawienie podstawowej literatury obejmujące też liczne rękopisy i rejestry źródłowe w maszynopisach, a sporządzone przez A. Berga w trakcie przygotowywania publikacji.

Tom VIII zawiera mniej znane rody holenderskie, nadreńskie i szwedzkie, z których część nie ma dotąd literatury genealogicznej. Opracowano go przy współpracy instytucji naukowych z Holandii, Belgii, zachodniemieckich ośrodków badawczych w Kolonii, Trewirze, Monastyrze, Koblencji, Düsseldorfie, Hanowerze oraz ośrodków szwedzkich w Sztokholmie i Nacka. Tom zawiera 163 tablice. Z pierwszej grupy warto wymienić hrabiów Arnsberg i Rietberg z domu Kuyc (35–38), Duras z domu hrabiów Looz (25), Dale z domu hrabiów Flandrii (45). Z grupy drugiej: hrabiów Bentheim z domu hrabiów Holandii, Tecklenburg, panów na Steinfurcie (81–82, 101, 121), hrabiów Dortmundu (94), Cappenberg i Ravensberg z domu palatyna Wigericha (98a, 99), Arnsberg z domu hrabiów Werl (98b), Bilstein (104). Z grupy trzeciej: hrabiów Brahe, De La Gardie, Oxenstierna, Stenbock (151–160). Badacze średniowiecznej historii Niemiec muszą zainteresować opracowane na nowo, po niedawnych badaniach, tablice kilku ważniejszych rodów saskich, jak hrabiów Schwerin, Brunswiku (tzw. Brunonów), Süpplingenburg (ród cesarza Lotara), Northeim, Stade, Walbeck (120, 131–134). W polu uwagi historyka Pomorza Zachodniego i Rugii powinny się znaleźć tablice panów, hrabiów i książąt z Putbus (136–138).

Tom I (serii nowej), zaopatrzone także w indeksy, ale i w obszerne zestawienie literatury, zawiera tablice Merowingów, Karolingów, królów niemieckich i cesarzy z dynastii saskiej Ludolfingów, salickiej Waiblingów, Hohenstaufów, Luksemburgów. Następnie idą: książęta sascy z domu Billungów, dom Luitpoldyngów-Wittelsbachów z Bawarii, Palatynatu wraz z hrabiami Andechs, Windberg, Bogen, Lechsgemünd, Graisbach (9, 23–24, 36–38), książęta Szwabii i hrabiowie Sulzbach, książęta Frankonii i Szwabii z domu Konradynów, cały dom Habsburgów (12–22), Babenbergowie z Austrii (39), landgrafowie Turynii (40), dom Wettynów, z Miśni, Turynii i Saksonii po czasy współczesne (41–53), czescy Przemyslidzi (54–55), Welfowie (57–67), dom askański z Brandenburgii, hrabstwa Orlamünde, księstwa Anhalt i saskiego (68–82), dom oldenburski wraz z królami Danii i książętami Szlezwiku-Holsztynu (83–94), hrabiowie Hennebergowie, Lowanium, książęta Brabancji, landgrafowie i książęta Hesji (95–107), dom Nassauski (108–121), wirtemberski (122–128), badeński z książętami Zähringen i Teck (129–136), książęta Meklemburgii (137–143), dom Hohenzollernów (144–160), wreszcie książęta Kurlandii z domu Kettler (159b).

Przed laty historycy mieli poważne wątpliwości czy tak sporządzane zestawienia genealogiczne, pozbawione aparatu naukowego, mają jakiegokolwiek naukowe walory. W 1936 r. książę Isenburg miał dlatego trudności z wydaniem tablic, bowiem spotkały się z surową krytyką recenzentów-genealogów. Autor bronił swojego dzieła, argumentując, iż wcale nie uważa go za źródło naukowej wiedzy, gdyż w jego przekonaniu służyć ma ono jedynie do przecierania szlaków historykowi-badaczowi, ma być popularnym informatorem dla miłośników historii, heraldyków, socjologów, nauczycieli, historyków sztuki, a w ogóle – ma być podręcznikiem do studiowania historii państw europejskich. Tablice, w jego przekonaniu, powinny ukierunkować poszukiwania, łączyć ogniwa, kojarzyć fakty, natomiast zaistniałe błędy czy sprzeczności wyeliminują w razie potrzeby szczegółowe, własne badania użytkownika. Wydanie tablic Isenburg przeforsował, ale pamiętać należy, iż dom wydawniczy nie poniósł zbyt wielkich kosztów, bowiem Isenburg nie tylko nie pobierał honorarium, ale sam w dużym stopniu finansował przedsięwzięcie. Względy powyższe kierowały następnym genealogiem-amatorem, baronem Loringhovem. Osłabił on podstawowy zarzut krytyki zamieszczając zestawienie najważniejszej literatury do poszczególnych tablic. Jeszcze dalej poszedł w tym względzie D. Schwennicke, który uruchomił licznych konsultantów, a główna rola w ich gronie przypadła wytrawnemu genealogowi A. Bergowi. W tych tomach dominować zaczęły rody dynastyczne średniowiecza. Zrezygnowano z przytaczania generacji wcześniejszych, zwykle tylko hipotetycznych. Zaniechano też podawania spornego potomstwa: mniej znane, a wcześniej zmarłe podaje się sumarycznie. Przestano także umieszczać w tablicach współcześnie żyjące pokolenia rodów władających do 1918 r. w Niemczech, zadowalając się ich zestawieniem tekstem blokowym. W pierwszych dwóch tomach znalazły się główne panujące rodziny niemieckie i europejskie, do kolejnych trafiają rodziny mniej znane a świeżo opracowane, lub też poprawione tablice rodów zamieszczonych w tomach I–II.

Wydaje się, iż tablice sporządzone przy uwzględnieniu powyższych kryteriów zasługują na miano publikacji naukowej i mogą być pełnoprawnym źródłem wiedzy historycznej. W obliczu lawiny publikacji na świecie badacz dziejów politycznych byłby bez takich przewodników genealogicznych często bezradny. Szerokie wykorzystywanie w naszej nauce tablic Włodzimierza Dworzaczka, wydanych przecież przed wielu laty, wystarczająco chyba dowodzi jak bardzo potrzebne są publikacje tego rodzaju. Uwzględniając ponadto olbrzymi nakład pracy, którego wymaga opracowanie tak dużego zbioru tablic, należy wyrazić się o wynikach Detleva Schwennicke z najwyższym uznaniem.

Nie sposób w niniejszym omówieniu ustosunkować się wyczerpująco do zauważonych pomyłek czy sprzeczności. Spraw polskich, jeśli pominąć tablice Radziwiłłów, dotyczą prawie wyłącznie zapisy koligacji z Piastami i książętami pomorskimi. Na przykładzie tych właśnie książąt zwrócę uwagę na skalę pomyłek, często drukarskich, czy powstałych z winy korekty – niedokładnej, bo bardzo uciążliwej. Warto te zapisy przytoczyć również dlatego, iż zawierają też one informacje dotąd nieznanne, a więc być może będące wynikiem prac naukowych prowadzonych w Niemczech Zachodnich. Cyfrą rzymską cytuję tom, arabską – numer tablicy.

I, 14. Małgorzata córka Bogusława V słupskiego, żona Ernesta Żelaznego austriackiego, według dotychczasowej literatury zmarła 12 VI 1410 r., a nie 30 IV 1407 r.

I, 27. Małżeństwo Katarzyny córki Wacława VII słupskiego z Janem palatynem reńskim datowano na 15 VIII 1404 r. Tymczasem wiadomo, iż układ małżeński zawarty był 11 XI 1406 r., ślub zaś odbył się w Ripen (Dania) 25 IX 1407 r. Datę dzienną 15 VIII, ale 1407 r., podawano niegdyś powszechnie, lecz A. Hofmeister, *Genealogische Untersuchungen zur Geschichte des pommerschen Herzogshauses, Stettin 1938*, s. 176, ustalił ją na 25 IX 1407 r., bowiem dopiero w dniach 24 IX – 8 X stwierdzamy obecność Jana w Ripen. Ojciec jego, król Ruprecht, informował 18 VII królową duńską Małgorzatę o wysłaniu syna 1 VIII do Danii. Ten zaś jeszcze 2–3 VIII przebywał w Heidelbergu.

I, 41. Mąż Judyty córki Dytryka I hrabiego Breny zostaje określony lakonicznie jako „Mestwin”. Był to Mściwoj II wschodniopomorski.

I, 44. Filip I pomorski urodził się nie 17 XII 1515 r., lecz 15 XII 1516 r. (M. Wehrmann), chociaż według epitafium w kościele wologoskim 6 XII 1515 r., a według R. Klempina (błąd drukarski?) 15 XII 1515 r.

I, 60. Małgorzata córka Jerzego I zmarła 24 VI 1569 r., a nie 24 V 1569 r., zaś Ernesta brunszwickiego poślubiła 9 X 1547 r., a nie 1548 r.

I, 60. Bogusław V słupski nie zmarł w 1373 r., lecz w 1374 r. po 3 II (wówczas żył jeszcze), najpóźniej 24 IV. Jego żona Adelajda brunszwicka zmarła nie 8 V 1406 r., lecz 3 V 1406 r., 5 II 1400–1406, 5 II 1400–1407 lub 3 V 1406/1407 (A. Hofmeister).

I, 62. Kazimierz V szczeciński zmarł w 1434 r. (jak na tabl. 60), a nie w 1435 r.

I, 62. Żona Barnima IX (nie II) Anna brunszwicka zmarła 6 XI, a nie 6 IX 1568 r.

I, 63. Ślub Ernesta Ludwika z Zofią Jadwigą brunszwicką w 1577 r., nie w 1570 r.

I, 68. Pierwsza żona Barnima I nosiła imię Marianna, a nie Maria i nie była córką Albrechta I księcia saskiego, jak sądził w XVI w. Tomasz Kantzow, a co powtarzano do XIX w. Pomiędzy małżonkami zachodziło pokrewieństwo czwartego stopnia, zaś przy przyjęciu tezy Kantzowa istniałby już trzeci. Zob. w tej sprawie E. Rymar, Królowna szwedzka Marianna na tronie zachodniopomorskim w latach 1238–1252, *Zapiski Historyczne* 45 (1980) z. 2, s. 7–23. Marianna zmarła nie 7 I 1246 r., lecz około 27 VI 1252 r.

I, 73. Dotąd (za O. Heinemannem) uważa się, że Anna córka Barnima IX urodziła się 5 II, nie zaś 30 I 1531 r.

I, 80. Elżbieta córka Bogusława IV, a żona Eryka I saskiego, zmarła nie 16 X 1349 r., lecz najwcześniej tego dnia.

I, 84. Zofia córka Bogusława X nie mogła się urodzić w 1498 r. (co powtarza się za M. Wehrmannem), bowiem Bogusław powrócił do Szczecina z wyprawy do Palestyny 12 IV tego roku, a na lata 1499–1500 przypadają zapewne urodziny starszych od Zofii, Elżbiety i Barnima. Należy więc datowanie przesunąć gdzieś na lata 1500–1501. Zgodnie podawano dotąd daty jej zgonu — 13 V 1568 r. i małżeństwa z Fryderykiem I duńskim — 9 X 1518 r., gdy tu widzimy odpowiednio: 15 V i 9 V (błędy drukarskie?).

I, 86. Termin małżeństwa Filipa II z Zofią szlezwicko-holsztyńską (8 III 1607 r.) podano tu za niektórymi przekazami z XVII w. i za tablicami Loringhovena (I, 89), gdy tymczasem datą poprawną jest 10 III. Jej urodziny przypadają na 17 VIII (stary styl) lub 27 VIII (nowy styl) 1579 r., a nie na 30 V, co podano również za tablicami Loringhovena, ten zaś kierował się tablicami R. Klempina z 1876 r.

I, 86. Ślub Bogusława XIII z Anną szlezwicko-holsztyńską miał miejsce nie 10 VI, jak ma Loringhoven (I, 89), lecz 31 V 1601 r.

I, 137. Małżeństwo Przybysława II meklemberskiego na Parchimiu, potem Białogardzie nad Parsętą z Katarzyną córką Mściwoja II, nie zostało zawarte w 1269 r., lecz chyba jedynie wówczas zaplanowane. Do małżeństwa doszło raczej w latach 1280–1284, tj. po objęciu przez Przybysława Białogardu. Wiadomo dotychczas, iż syn ich Mściwoj wspomniany jest jedynie 1 I 1312 r. Nie jest mi znane źródło z 1316 r., w którym miał być wspomniany jako zmarły. Córka Ludgarda, żona Władysława księcia kozielskiego, zmarła 3 VI 1362–26 I 1369 r. (K. Jasiński, *Rodowód Piastów śląskich*, t. III, Wrocław 1977, s. 49), toteż nie mogła być wśród żywych w 1382 r. Władysława nie poślubiła 6 IV 1328 r., bo wiadomo jedynie, iż 16 IV tego roku udzielono dyspensy na małżeństwo z powodu jej pokrewieństwa z pierwszą żoną Władysława. Jako wnuczka Mściwoja II byłaby spokrewniona w czwartym stopniu z samym Władysławem. To zaś czyni mało prawdopodobnym, by owa *neptis* Ottona I szczecińskiego, chyba na pewno księżniczka meklemberska, miała być córką Przybysława.

I, 137. Anastazja córka Barnima I nie urodziła się około 1245 r., lecz najpóźniej tego roku, a może w latach 1240–1245, bowiem jej córka Ludgarda w 1273 r. (a nie „około”!) wyszła za Przemysła II wielkopolskiego.

I, 137. Zgon Sambora II tczewskiego w 1278 r. jest tylko prawdopodobny. Można też było podać datę jego małżeństwa z Matyldą meklemberską, które zawarte zostało raczej na pewno w początkach 1229 r.

I, 137. Małgorzata córka Bogusława IV zmarła nie 27 VIII 1337 r., lecz przed 25 VII 1334 r.; najpóźniej w 1333 r. (K. Jasiński).

I, 138. Małgorzata córka Eryka II wologoskiego poślubiła Baltazara meklemberskiego nie w 1487 r. (za M. Wehrmannem), lecz 13 I 1482 r.; zob. E. Rymar, Kilka uzupełnień do genealogii książąt zachodniopomorskich w XV–XVI w., *Przegląd Zachodniopomorski*, 1975, z. 2, s. 184.

I, 138. Zofia córka Bogusława VI poślubiła Eryka meklemberskiego nie 25 II 1396 r., lecz w zapusty tego roku, a więc w dniach 12–13 II.

I, 143. Drugi mąż powyższej Zofii Mikołaj V meklemberski na Orlach, nie zmarł w 1404 r., bowiem żył jeszcze 21 I 1408 r. i zmarł zapewne już około 20 VIII tego roku, najpóźniej w 1417 r.

I, 143. Żoną Henryka II z Orli była nie Matylda (tak jeszcze M. Wehrmann), lecz Beatrycze (A. Hofmeister). Zmarła ona nie w 1299 r., lecz najwcześniej w 1315 r. Ich syn Barnim nie był opatem kołbackim, a córka Matylda przełożona klasztoru w Pyrzycach, zmarła 21 I 1356 r.

I, 143. Matylda córka Ottona I szczecińskiego zmarła 12, a nie 13 VII 1331 r.

I, 138. Elżbieta córka Barnima IV nie poślubiła Magnusa I meklemberskiego 5 VII 1362 r. (jak podaje M. Wehrmann),

lecz w okresie 5 VII 1362–7 VII 1369; A Hofmeister, *Die Töchter Herzog Bogislaws VI. von Wolgast, Pommersche Jahrbücher* 34 (1940) s. 56. Elżbieta zmarła 5 X 1388–4 I 1398 (ibidem), a więc nie mogła być wspomniana jako żyjąca w 1397 r. i jako zmarła w 1405 r.

I, 138. Adelajda córka Bogusława VIII słupskiego, żona Henryka meklemburskiego, to w istocie Ingeborga.

I, 138. Anna córka Kazimierza V szczecińskiego nie zmarła 14 V 1447 r., lecz 14 V 1447–21 XI 1459; E. Rymar, *Kilka uzupełnień*, s. 178.

I, 138. Małgorzata córka Świętobora III szczecińskiego nie zmarła może w 1417 r., lecz w świetle dotychczas rozpoznanych źródeł przed 1467 (1450) r.

I, 139. Nie wiadomo skąd Autor zna datę urodzenia Zofii córki Eryka II (30 VI 1468 r.). Jej małżeństwo z Magnusem II meklemburskim zawarte zostało nie 20 V, lecz 24, 29 lub 31 V 1478 r.

I, 152. Bogusław X poślubił Małgorzatę brandenburską nie w 1470 r., bowiem zaręczyny miały miejsce 1 V 1476 r., układ małżeński 28 II 1477 r., a ślub we wrześniu tego roku.

I, 152. Wacław X poślubił Elżbietę brandenburską około 5 III 1454 r., a nie w 1453 r., jak podaje Isenburg I, 61 (1960 r.).

I, 152. Agnieszka córka Barnima VIII urodziła się nie koło 1443 r., lecz koło 1436 r., bowiem ślub jej rodziców datuje na około 1435 r. Poślubiła Fryderyka brandenburskiego nie w 1443 r., lecz w 1449 r.

I, 154. Jan Fryderyk (nie Fryderyk) zmarł w 1600 r., a nie w 1603 r.

I, 154. Agnieszka brandenburska, żona Filipa Juliusza, urodziła się 27 VII, a nie 17 VII 1584 r., Zmarła według M. Wehrmanna 19 III, nie zaś 26 III, jak podaje wcześniejsza literatura dotycząca rodu Hohenzollernów (w istocie rzeczy chodzi tu o stary i nowy styl).

I, 154. Barnim XII poślubił Annę Marię brandenburską 8 X, nie zaś 8 VII 1581 r. Zmarła ona 4 XI, a nie 14 XI 1618 r.

V, 39. Za «Kroniką saską rozszerzoną» powtórzono chyba słusznie pogląd, iż Eufenia, żona od 1279/1280 Adolfa V holztyńskiego, była córką Sambora II, nie zaś Mściwoja II, jak podał K. Jasiński za Detmarem.

V, 42. Maria, córka Barnima IX zmarła 16 II (pogrzeb 18 II) nie zaś 19 II 1544 r., jak podają za jedną z kronik holztyńskich M. Wehrmann i inni.

VIII, 120. Nic nie wiadomo o tym, by Audacja żona Henryka I hrabiego szweryńskiego była córką Bogusława księcia Sławna. Była to raczej Piastówna, córka Bolesława Mieszkowica wielkopolskiego i Dobrosławy księżniczki pomorskiej.

Edward Rymar